



רעיתון

עלון קהילת רעים
מודיעין - מכבים - רעות
והסביבה

גיליון מס' 38

א' ניסן התשפ"ד
9 באפריל 2024

יעוד קהילת רעים

קהילת רעים הינה קהילת חיים גיאוגרפית, יהודית, חילונית והומניסטית. יעוד הקהילה לחזק את תחושת השייכות ולהיות בית המאפשר מרחב ובמה לפעילויות חברתיות וקהילתיות, המקנות ערך ומשמעות לחברותיה וחבריה, תוך מחויבות לערכים חילונים דמוקרטיים ברוח התרבות היהודית ישראלית.

מובילים בקהילה:

מוביל הקהילה: הרב אייל ישפה
צוות מוביל: אייל ישפה, גילה אלון, ערטל רילסקי,
רון בן יעקב, נירה בן ישראל, יונתן אלטר, רותם ויצמן
גזברית: ערטל.

ועדת ביקורת: רון בן יעקב, נירה בן ישראל

קבלות שבת - נירה בן ישראל

שיח רעים - אייל ישפה

טיולים - גילה אלון

אתר אינטרנט - ערטל רילסקי

תכנים לאתר - נעמי סיון

עלון הקהילה - יונתן אלטר

לוגיסטיקה - גילה דגן

פילאטיס - נורית בן עמי

ערבי הרצאות - חיה ישפה

עיצוב - מיכל ישפה

מפגשי יצירה: ערטל רילסקי, מיכל ישפה

מועדון קריאה - נירה בן ישראל וערטל רילסקי

"נעים להכיר" - ליאורה לינצ'בסקי, חיה ישפה וירדנה פיינמסר

מפגשים עם אומן/ית - ציפי קריזלמן

לוגיסטיקה בטיולים - אתי קול

מתנדבים ברעים - הדס צ'ופקוב

פייסבוק - יוסי וונש

קפה רעים - ערטל רילסקי, נירה בן ישראל ומיכל ישפה

איבדנו את הצפון אייל ישפה

חלקם פרשו, אבל אחרים המשיכו בתפקידים בכירים בשב"כ. אמנם כשניסו להתקבל למשרות בכירות בשירות המדינה, מינויים נדחה על ידי בג"ץ, אבל מינויו של אהוד יתום, כחבר כנסת, בשנת 2003 לא נמנע.

ב-24/3/2016 ירה החייל אלמור עזריה בראשו של מחבל ערבי ששכב ללא תנועה על הקרקע והרג אותו. זה לא היה המקרה הראשון שבו חייל הרג מחבל שלא סיכן אותו אבל בניגוד למקרים הקודמים, המקרה הזה צולם בווידיאו ושודר בכל המדינה. המערכת הפוליטית התגייסה בחלקה להגן על היורה אבל המערכת הצבאית העמידה את החייל לדין והוא הורשע בהריגה. הוא שוחרר, אגב, לאחר תשעה חודשים בלבד.

ב-30/11/2023 ירה יובל קסטלמן, עו"ד בנציבות המדינה, לוחם במג"ב ובמשטרה, בשני מחבלים שביצעו פיגוע ירי בירושלים. שני חיילי מילואים שהגיעו לזירה אחריו, ירו לעברו של קסטלמן. אחד מהם, אביעד פרג'ה, גם ווידא בו הריגה. זאת, לאחר שיובל קסטלמן, שהיה זה שניטרל את המחבלים, זרק את נשקו ואת ארנקו, הרים את חולצתו כדי לחשוף שאינו נושא חגורת נפץ, ירד על ברכיו וצעק שהוא ישראלי. פרג'ה לא הועמד אפילו לדין פלילי. הוא שוחרר לביתו בתנאים מגבילים.

הטיעון המרכזי שבגינו לא הועמד פרג'ה לדין הוא משום שעל פי רשויות הצבא, קיים סיכוי סביר שהוא חשב שמדובר במחבל. הטענה שאין לירות באף אדם, גם לא במחבל, אם הוא אינו מהווה סיכון, כלל לא הועלתה. ברקע הדברים, יש לציין את חלוקת מאה אלף נשקים לאזרחים שחלקם בוודאות לא היו זכאים לקבל נשקים לפני שנכנס עברייני לעמוד בראש המשרד לביטחון לאומי. קדושת חיי האדם נעלמה כלא הייתה וערך חיי אדם מבזזה בפומבי.

היחס לעצורים מעזה תוך כדי המלחמה.

רופא המשרת בבית חולים שדה שהוקם במתקן לעצורים עזתיים כתב מכתב לשר הבריאות, לשר הביטחון וליועצת המשפטית לממשלה בו הוא מתאר כריתת רגליים לשני עצירים השבוע כתוצאה

במלחמה בה אנו שקועים כבר חצי שנה, יש כמאה אלף עקורים מצפון הארץ שאינם יודעים מתי יוכלו לשוב לביתם. אני מתפלל לשובם הבטוח והמהיר לשוב לביתם. אני מתפלל לשובם הבטוח והמהיר הבייתה בכל לב, אבל כותרת המאמר הזה, אינה מתייחסת אליהם. לצערי, בהסתכלות על ארבעים השנים האחרונות, ניתן לראות הידרדרות מוסרית קשה של מוסדות המדינה, צה"ל, המשטרה, מערכת המשפט וכמובן המערכת הפוליטית. דברים שלא היו עולים על הדעת לפני ארבעים שנה במדינה, הפכו לשגרה יומיומית.

מורשת מאיר כהנא קמה לתחייה

בשנת 1985 כשעלה חבר הכנסת מאיר כהנא לנאום, [יצא](#) כמעט כל חברי הכנסת, כולל כל חברי מפלגת הליכוד בהובלת שר החוץ דאז, יצחק שמיר, מאולם המליאה, והחרימו את הנאום. בשנת 1988 הוצאה מפלגתו אל מחוץ לחוק בשל הסתה לגזענות והוא לא שימש יותר כחבר כנסת.

בשנת 2022, לפני הבחירות האחרונות לכנסת, הזמין המועמד לראשות הממשלה, בנימין נתניהו את העברייני המורשע (שמונה פעמים) והגזען, חסידו השוטה של מאיר כהנא, איתמר בן גביר, והבטיח לו תפקיד של שר בכיר בממשלה. הימין ההזוי שהוחרם על ידי כלל הפוליטיקאים מימין ומשמאל, למעט קומץ קיצוניים, הפך להיות לגיטימי ומוערך על ידי מפלגת השלטון.

הזילות הזוחלת בקדושת חיי אדם

ב-12/4/1984 חטפו ארבעה מחבלים פלשתינאים מעזה, אוטובוס בקו 300 שהיה בדרכו מתל אביב לאשדוד. לאחר שלוחמי סיירת מטכ"ל השתלטו על האוטובוס והרגו שני מחבלים, נלכדו שני מחבלים חיים. ראש השב"כ דאז, אברהם שלום, הורה לראש אגף המבצעים, אהוד יתום, להרוג את שני המחבלים שנתפסו בחיים. בחקירות לנסיבות המקרה שיקרו בכירי השב"כ כדי לחפות זה על זה, ובעיקר לחפות על נותן ההוראה, ראש השב"כ. הפרשה זעזעה את המדינה בשל האפשרות שלוחמים יוציאו להורג מחבלים ללא משפט. כל המעורבים בפרשה קיבלו חנינה מנשיא המדינה.

איבדנו את הצפון - המשך

לומר שאיננו מוכנים להתייחס לנתונים של ארגון כל כך עוין לישראל, אבל גם שופטי בג"ץ טענו בשבוע שעבר שהיקף הסיוע לרצועת עזה אינו מספק.

בדיון שהתקיים בבג"ץ ביום חמישי האחרון, נשאלה המדינה מדוע לא פותחים מעברים בצפון הרצועה להעביר לאוכלוסייה שנמצאת שם סיוע. המצב אכן מורכב מאוד בעיקר בשל הלחימה המתמשכת והמדינה כותבת בתשובה לבג"ץ שהיא משקיעה מאמץ רב לצמצום הפגיעה באוכלוסייה, ויחד עם זאת, המדינה בחרה לא להשיב על שאלות בג"ץ בדבר חומרת הרעב והיקפו ברצועה. המדינה גם לא ענתה לשאלה האם הסיוע הקיים מספק.

למחרת, ממשלת ישראל כבר הודיעה שתפתח את מעבר ארז לצורך סיוע הומניטרי לצפון הרצועה. זה קרה מספר שעות לאחר שנשיא ארה"ב התנה את המשך הסיוע האמריקאי לישראל בפעולות שישראל תעשה כדי להגן על תושבי עזה ולהקל על הרעב ברצועה.

בעבר הייתי סומך ידני על הצבא המוסרי ביותר בעולם, על מערכת המשפט המהוללת שלנו ועל המוסר היהודי. כיום אני חרד לגורל אותם מיליון פלשתינאים ומתקשה להאמין לפקידים בשירות המדינה. רמתו המוסרית של צבא ההגנה לישראל הינה בשפל חסר תקדים ומפקדים בפיקוד הבכיר של צה"ל נותנים גב לתופעות מבישות המנוגדות לקוד האתי של הצבא שאני הכרתי.

אנחנו זקוקים בדחיפות למצפן. מצפן ערכי. נדרשת הנהגה אמיצה שתוכל להעלות את המדינה על פסים שאולי אחרי שנים ארוכות של תיקון אינטנסיבי במערכת החינוך, במערכות הבטחון, במערכת המשפט ובשאר הזרועות השלטוניות, המופקרות כיום בידי אליטת הג'ובניקים של הממשלה הנוכחית, תביא אותנו לחוף מבטחים. אני רוצה בכל כוחי להאמין שעוד ניתן לתקן את כל מה שהתקלקל משך עשרות שנים. אני מודה שיש בי הרבה ספקות.



מפציעות איזוק שעברו. "מדובר באירוע שגרתי" הוא כותב. העצירים אזוקים בידיים וברגליים באופן שמסכן את בריאותם, עיניהם קשורות, הם מואכלים בקשית, ועושים את צרכיהם בחיתול. אין הבחנה בין עצירים מסוכנים לכאלה שאינם מסוכנים. כולם מקבלים את אותו יחס מחמיר. העצורים מגיעים למתקן המעצר בשדה תימן בשל חשד למעורבות בטרור, אבל רבים מהעצורים משוחררים בסופו של דבר לאחר שמתברר שאין להם קשר לטרור. הרופא כותב שהוא מבקש להתריע שמאפייני פעילות המתקן אינם עומדים באף סעיף מתוך הסעיפים הקשורים בבריאות בחוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים. ישראל, אגב, חתמה בשנת 1991 על אמנה נגד עינויים, ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים.

אפשר להבין התלהטות יצרים בשעת לחימה. לא ניתן להצדיק זאת, אבל ניתן להבין. המתקן הזה אינו חלק מאזור הלחימה. המשרתים בו אינם נמצאים בסכנה או נתונים תחת איזשהו איום של העצורים. ייתכן שחלק מהעצורים מגיעים לשם עם דם על ידיהם וייתכן אפילו שחלקם התעללו בשבעה באוקטובר באזרחים וחיילים שלנו. האם מעשיהם יכולים להצדיק יחס מבזה ומשפיל שכזה? כיצד אנחנו יכולים להסתכל על עצמנו במראה ולקרוא לעצמנו דמוקרטים וליברלים כשעינויים, שמגיעים במקרים מסוימים אף למוות, ויחס מבזה, משפיל, שאינו עומד בשום חוק בינלאומי, מתרחשים מתחת לאפנו?

היחס לאוכלוסייה האזרחית בעזה

ברצועת עזה יש כמעט שני מיליון בני אדם עקורים מבתיהם. אלו שנשארו בצפון רצועת עזה נמצאים על סף רעב. מומחים מהאום טוענים שתוך חודש אותם תושבים בצפון הרצועה יהיו במצב של רעב ברמתו החמורה ביותר. לפי המדד שמנהלות יותר מ-12 סוכנויות שונות של האום וארגוני סיוע בינלאומיים שתפקידם לקבוע אם באזור מסוים יש רעב, יותר ממיליון בני אדם ברצועת עזה נמצאים במצב של רעב חמור.

לפי דיווח אונר"א (סוכנות בעייתית מבחינות רבות, אבל היא זו שאחראית העיקרית לתיאום הסיוע מתחילת המלחמה), נכנסו בארבעת השבועות האחרונים רק 140 משאיות מידי יום לרצועה, למרות שהמינימום על פי תכנית המזון העולמית היא 300 משאיות מידי יום. בשבוע שעבר המתינו 800 משאיות עמוסות במזון באל עריש. יכולנו אולי

פינת הלשון הדסה אבירם

מילים הקשורות לפסח

להיות עבד. יש שורשים רבים המתחילים באות ש' שנוצרו בדרך הזו. (בהשפעת הארמית נוצר בנין שפָעַל המקביל לבניין העברי הפעיל).

"לְמַדְנִי, אֱלֹהִי, בְּרַךְ וְהִתְפַּלֵּל

עַל סוֹד עֲלֵה קַמְלִי, עַל נִגְהַ פְּרִי בְּשֵׁל,

עַל הַחֲרוֹת הַזֹּאת: לְרֵאוֹת, לְחוֹשׁ, לְנֶשֶׁם,

לְדַעַת, לְיַחַל, לְהַכְשֵׁל....." לאה גולדברג

מאחלת לכולם ולכל היושבים עדין במחשכים לחוש את החירות הזאת.

אביב

חג הפסח נקרא גם **חג האביב**, המילה **אביב** נגזרה מן השורש **א.ב.ב.** שפירושו: לצמוח, לפרוח. זו התקופה שהטבע מתעורר והצמיחה החדשה מבצבצת בכל פינה.

מאותו שורש אנחנו מכירים את המשפט "אֵל גִּנַּת אֶגֶז וְיִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחַל" (שיר השירים ו, יא), ירדתי לראות את הצמחים הרעננים שעל שפת הנחל.

השנה, לצערנו, הרב הרבינו גם להשתמש במשפט "הם נקטפו באֵבִים" כל כך הרבה צעירים נהרגו בצעירותם בעת צמיחתם.

השורש **אב"ב** משותף לכמה לשונות שמיות, ובכולן יש לו משמעויות הקשורות בצמיחה. כך למשל באמהרית, שפתם של רוב העולים מאתיופיה, המילה **אֶבְבָּה** פירושה 'פרח'. שמה של בירת אתיופיה – **אדיס אבבה** (Addis Abäba) פירושו 'פרח חדש'.

במקרא המילה **'אָבִיב'** אינה מציינת עונה, אלא תבואה לפני גמר הבשלתה, בעודה ירוקה וגרעיניה רכים. כך למשל מסופר בספר שמות שהשעורים במצרים נפגעו במכת ברד "כִּי הִשְׁעֵרָה אֶבִיב" (ט, לא).

כשנשב ליד שולחן הסדר השנה, ליל הסדר יהיה שונה, קושיות אמיתיות יוצגו, ובעיקר נחשוב האם נשב **כבני חורין**?

בחג הפסח, **חג החירות**, **השתחררו** בני ישראל משעבוד מצרים והיו **בני חורין**. המילים הבולטות בטקסט לא מופיעות במקרא. במקרא פרעה נדרש **לשלוח** את העם "כֹּה אָמַר ה' שְׁלַח אֶת עַמִּי יְעֻבְדֵנִי" (שמות ז, כו)..

חירות, **בן חורין** **השתחררו**, באים מאותו שורש **ח.ר.ר.** ולא נמצאים בתנ"ך.

המילה **חרות** היא מן השורש **ח.ר.ר.**, אנו מוצאים מילה זו במשנה שנאמר: "**לפיכך אנו חייבים להודות... למי שעשה לנו ולאבותינו את כל הנסים האלו והוציאנו מעבדות לחירות**" (פסחים י, ה). ובשפות שמיות רבות מילים אלו קשורות בחופש. בערבית **חרות** היא **חַרְיָה**. המילה הדומה ביותר לעברית היא בארמית: **חירותא**. במקרא אנו מוצאים את המילה **'חורים'** המשתייכת גם לאותו שורש **ח.ר.ר.** אלה לא חורים שאנחנו מכירים, כלומר, נקבים, פירוש המילה הוא אצילים. האציל היה איש חופשי, לעומת העבד שהיה משועבד. לכן נאמר בספר קהלת: **אֲשֶׁרֶךְ אֶרֶץ שְׂמֹלֶכָה בְּן־חֹרִים** (קהלת פרק י פסוק יז)

כלומר אציל וגם חופשי. ולכן אנו קוראים לאדם חופשי **בן חורין**, ושרים את השיר הידוע בפסח: "**עבדים היינו, עתה בני חורין**".

(האות נ' המופיעה בסיום המילה חורין, היא סיומת ארמית לצורת הרבים. כמו נישואים = נישואין, בעקפים = בעקפין, לסרוגים=לסרוגין מודיעים=מודיעין.)

אחת המילים מאותו שורש היא **שחרור**. מי שנלחם **לחרות**, רוצה להשתחרר מהעבדות. השורש ש.ח.ר.ר. נוצר על ידי הוספת האות ש' לשורש ח.ר.ר. הש' מוסיפה לשורש משמעות של גרימה. כשאנו **משחררים** מישהו אנחנו גורמים לו להיות חופשי. כשאנו **משעבדים** מישהו אנו גורמים לו

פינת הלשון - המשך 1

והטמפרטורות מתחילות לעלות, וכך קיבלה עונת המעבר בין החורף לקיץ בימינו את השם "אביב".

רק בימי הביניים, ניתנה ל'אביב' המשמעות המוכרת לנו היום- הימים שבין החורף לקיץ.

היום אנו מכירים צירופים לשוניים עם השם **אביב** 'אביב העמים' תנועת התעוררות של הלאומיות והליברליות באירופה במאה התשע עשרה. **אביב החיים**- כינוי פיוטי לשנות הנוער של האדם.

מברכים את בעלי השמחה בימי ההולדת במלאת לך כך וכך **אביבים**.

שירים המצינים את קוצר התקופה

"כי כאן האביב הוא בן יומיים

כאן האביב ימות צעיר.

כל מי שעוד יושב בבית

הוא פיסח או נזיר,

כן, הוא פיסח או נזיר."

(מילים ולחן נעמי שמר)

"יש רגע קצר בין אדר לניסן

שהטבע צוהל בכל פה

הוא שופע חיים

שיכור ומבוסם -

איך שיופי יכול לרפא!

נסער ומשולהב ומתיז

ניצוצות -

אך עוד רגע ייבול ויצהיב

כי הנה בשוליו כבר הקיץ ניצת -

קצר פה כל כך האביב....."

(דוד גרוסמן)

המילה 'אביב', מעידה על מצב צעיר. כאמור האביב הינו שלב בהבשלת הדגן: לאחר ההשתבלות והפריחה מתחילים הגרעינים להתמלא בחומר מוצק ובמים. בהגיעם למצב ההתמלאות המקסימלי, מגיע מצב **האביב** לשיאו. לאחר מכן פוחתת כמות המים והגרעינים מתקשים ומצהיבים ומגיעים להבשלה מלאה. במצב שבו הגרעינים כבר מלאים בתוכן, אך עדיין רכים, ניתן כבר לאכול אותם, הן במצב טרי - כמלילות, והן במצב קלוי - ככרמל. **לשלב זה ציפו בקוצר רוח במיוחד בעתות רעב.**

"כל מי שגידל חיטה באזור נהג לקלות בתקופה הזאת של השנה חיטה ירוקה, 'אביב' הוא שלב ההבשלה הירוק והצעיר של הדגנים שנתן לעונה את שמה, ו'**אביב קלוי באש**', =פריקה, (בלשון השפים), מכינים ומייבשים, כי אם חס וחלילה יבוא חמסין האופייני לעונה, תלך כל החיטה יישאר בכל זאת אוכל חירום בבית".... ד"ר טובה דיקשטיין

מצב **האביב** בשיבולת נמשך בין שלושה לארבעה שבועות, ואילו השלב שבו ניתן כבר לאכול, נמשך כשבוע.

המילה **אביב** מציינת גם זמן, בצירוף **חדש האביב**: "את חג המצות תשמר, שבעת ימים תאכל מצות אשר צייתך למועד **חדש האביב**, כי בחדש **האביב** יצאת ממצרים" (שמות לד, יח). הביטוי "**חדש האביב**" משמעותו המילולית הוא 'החודש בו מתחילה השעורה להבשיל' - אבל במשמעות מושאלת פירושו 'החודש בו מתחילה **תקופת האביב**'.

מכאן שבידינו שני פירושים למונח 'אביב':

(א) השלב בו מתחילים השעורים להבשיל.

(ב) התקופה בה מתחילים השעורים להבשיל, ובמשמעות מדויקת יותר: היום בו משתווה אורך היום ואורך הלילה, ומתחילה בו עונת האביב.

מלבד הביטוי "**חודש האביב**" שכאמור מתפרש גם כחודש בו מתחילה **עונת האביב**, לא נזכר בשום מקום "**אביב**" כשם של עונה מעונות השנה ולא כשם של חודש. בלשון המקרא העונה שבין החורף לקיץ נקראת כנראה, "קציר" - כי זו העונה שבה קוצרים את התבואה. אביב השיבולים מתרחש בעונה בה נפסקים הגשמים, יוצאת השמש

פינת הלשון - המשך 2

שינויים במשמעות המשפט מההגדה להיום.

1. **כל דכפין** - בהגדה משמעו " כל רעב" השורש כ.פ.ן משמעו רעב. היום המשמעות של המשפט כל הרוצה. לא כך בהגדה

" כל דכפין ייתי ויכל, כל דצריך ייתי ויפסח.

כלומר על פי ההגדה: **כל מי שרעב יבוא ויאכל**, כל מי שצריך יבוא ויעשה את סדר פסח.

משפט זה אימץ יורם טהרלב בשיר "צל ומי באר" שנכתב בעקבות שחרור המעפילים מכלא עתלית ב 1945. וכך כתב: "מי שרעב ימצא אצלנו פת של לחם מי שעיף ימצא פה צל ומי באר..."

2. **גמר עליו את ההלל**- היום ההוראה הלל אותו, שבח מאוד אותו .

הלל= כינוי למזמורים קיג-קייח בתהילים, הנאמרים בראשי חודשים ובחגים כמזמורי שבח לה'.

מקור הביטוי: " מזגו לו כוס שלישית (בפסח) מברך על מזונו (מברך את ברכת המזון) גומר עליו את ההלל (אחרי ברכת המזון ממשיך לקרוא את ההלל) ואומר עליו ברכת השיר" (פסחים י, ז).

אחרי שתיית הכוס הרביעית בליל הסדר של פסח מסיים עורך הסדר את קריאת ההלל שהתחיל בו לפני הסעודה.

ההלל מתחיל במילים אלו לפני הסעודה : " לפיך אנחנו חביבים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, הוציאנו מעבדות לחרות מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה. ונאמר לפניו (יש שאין אומרים שירה חדשה): הללצה.

אוכלים מברכים את ברכת המזון. ואחרי כוס רביעית מסיימים את קריאת ההלל ואומרים: " לא לנו !! לא לנו, פי לשמך תן כבוד, על חסדך, על אמתך. למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם....."

כלומר במקור הביטוי "גמר עליו את ההלל", קשור לסדר אמירת הפרקים בסדר פסח.

הדסה אבירם

שמרי את חדש האביב...

ניא' לקשקש' הרעב

הנה עומד בפתח האביב

נעור מחדש, פורח ומניב

העולם מתמרק, מצטחצח ומתחדש,

מוסיף אל ה"אין" הרבה מן ה"יש".

עת הזמיר הגיע ופתח הסמדר

והכל כה יפה וכל כך נהדר.

הלב רוצה לשמח ולהיות מאשר

להתנתק ולהשתחרר מכבלי העבר.

קומי צאי אחותי כלה, קומי צאי

אל החפש, החרות וכל מה שתרצי.

בערי את החמץ מתוך חייך,

השיבי שני אל רמוני לחייך,

נערי את קוצות שחר תלתליך,

זקפי כתמר קומתך, החישי פעמיך.

הנה פרחה הגפן, הנצו הרמונים

ואת כל כך יפה, עיניך יונים.

כי הנה הסתו עבר, הגשם חלף עבר לו

הנצנים נראו בארץ והתור השמיע קולו.

קומי צאי לך אחותי ממצרים שלך,

אל נאות המדבר אל החפש שבך.

האביב הוא מתנה קצרת מועד

קחי ואמצייה אל לבך לעולם ועד.

23.3.23.23

יציאת מצריים

הייתה או לא הייתה? גילה אלון

ישראל במצרים ואת יציאתם ממנה, כחלק מקבוצה אתנית בשם "החיקסוס", שפלשה למצרים ושלטה עפ"י גרסתו 510 שנים. החיקסוס דיכאו את המצרים והטילו עליהם עבודות פרך. עפ"י הכרונולוגיה של מלכי מצרים (מערכת תיארוך המסדרת את שלטונם של הפרעונים לאורך ההיסטוריה המצרית העתיקה), החיקסוס היו עם של נוודים ממוצא שמי, שהשתלטו על מצרים ומשלו בה במשך 160 שנה, ואירוע זה לא מתואר כלל בכתבי המצרים! השם חיקסוס נמצא בכתבי הפרעונים פעם אחת ויחידה, ולמרות ששמות הפרעונים מהשושלת ה-15 החיקסוסית הם שמיים, המצרים לא טרחו לציין שמדובר בשלטון זר! רק מתוך כתבי היסטוריונים המאוחרים מהם ב-1300 שנה, והשוואה לממצאים הארכאולוגים (כתובות מקברי פרעונים, אבן פלרמו - אסטלה מגרניט שחור, עליה חקוקה רשימת מלכים מצרים מהשושלת הראשונה ועד השושלת החמישית), נודע על קיום החיקסוס שהמצרים טשטשו אותו כליל.



רמזים על יציאת מצרים ניתן למצוא גם בפפירוס איפואר, טקסט מצרי המתוארך למאה ה-13 לפנה"ס, המתאר תקופה של אסונות טבע הפיכת הנהר לדם, אש שירדה מן השמים, ומרד עבדים. בתיאוריו יש דמיון בין האסונות המתוארים בפפירוס איפואר לבין מכות מצרים מה שעורר השערות לגבי קשר בין הטקסטים. התשובה לשאלה מדוע לא מוזכרים העברים בתעודות המצריות היא שהמצרים התייחסו לכל העבדים השמים-מעֶרביים שלהם כאל "אסייתים", בלי להבחין בין קבוצות.

ראוי לציין שאי מציאת מקורות כתובים היא מהסיבה שמרבית הפפירוסים מהתקופה הרלבנטית אבדו.

מסורת יציאת מצרים כמיתוס לאומי של עם ישראל, האם הייתה?

עד לא מכבר מקובל היה בעיני היסטוריונים לתת אמון בסיפור על יציאת העם ממצרים. זאת על בסיס העובדה שלכל אומה יש זיכרון כלשהו - מאין באו, כיצד נוסד העם. גם לעם ישראל יש סיפור: המיתוס המספר על אבות האומה שהגיעו לארץ כנען מעבר הנהר, וחיו שם כמיעוט קטן ונווד בין עמי כנען. בגלל רעב עברה המשפחה למצרים ופרעה שיעבד אותם לעבדים. לאחר תקופה ארוכה וקשה של עבודת הופיעו גיבורי המיתוס משה ואהרן עם בשורת הגאולה ובעוצמה גדולה הוציאו אותם מעבדות תוך הכנעת מצרים, שהייתה מעצמה צבאית וכלכלית. המשך סיפור המיתוס הוא שאחרי היציאה ממצרים ניתנה התורה, ולאחר דור של נדודים כבשו בני ישראל מהכנענים את ארץ ישראל והתנחלו בה. זה המיתוס שהם סיפרו, לפי העדויות הספרותיות העתיקות ביותר שיש לעם ישראל - ספרי התנ"ך. חשוב לציין שהסיפור הזה מופיע לא רק בתורה - אלא גם בדברי הנביאים ובמזמורי תהילים. מכאן אפשר לשער שהסיפור הוא זיכרון של מאורע בסיסי בהכרת האומה והבסיס למועדים והחגים. גם אם נניח שהמקרא הוא מאוחר, אין כל ספק שהיתה מסורת קדומה על יציאת מצרים. התנ"ך הוא רב גוני ויש בו מסורות שונות, תפיסות שונות באשר לאל, לעבודתו. סיפור יציאת מצרים הוא סיפור-הלידה היחיד והמכונן! האם מאורע כה מרכזי בהיסטוריה של העם הוא סיפור בלבד?

מבקרי המקרא מעלים מספר שאלות על היתכנות סיפור יציאת מצרים מבחינה היסטורית; מדוע עם ישראל ויציאת מצרים כמעט ולא מתוארים בכתבי ההיסטוריה המצריים? מדוע כמעט ואין ממצאים ארכאולוגיים שמאמתים את הסיפור? והאם לאור הידוע לנו על גודל אוכלוסיית מצרים העתיקה, יציאת מצרים תיתכן מבחינה דמוגרפית?

יציאת מצרים באזכורים בהיסטוריוגרפיה המצרית.

ההיסטוריון המצרי הראשון, מנתון, שחי במאה השלישית לפנה"ס, מציג את שהותם של בני

יציאת מצריים - המשך 1

ם לנדידה כמו למשל שרידי סוכות. לעומת זאת באזורים אחרים בא"י התגלו הסוכות הקדומות בעולם. ב-1989 נחשף ליד חוף אוהלו אתר של כתמים כהים עגולים כאשר כל כתם כזה הוא שריד בקתה או סוכה המאפשר לשחזר את הסוכות וחיי התושבים כבר כ-23000 שנה לפני זמננו, עידן של סוף הקרחון האחרון. בעידן זה התקיימו בארץ תרבויות פרהיסטוריות של תקופת האבן הקדומה (התרבויות האפילאוליתיות), חברות נוודים של ציידים לקטים מלפני כ-23 אלף שנה ועד לפני כ-11,700 שנה.

האם בתנאים המדבריים של סיני לא נשתמרו ממצאים המצביעים על ראיות נדידת בני ישראל ועל כן לא זוהו האתרים המוזכרים בתנ"ך? ישנם אתרים שזוהו על סמך מסורות דתיות, ולא על סמך הוכחות ארכיאולוגיות, ייתכן שחלק מהאתרים שזוהו כיום אינם האתרים המקוריים המוזכרים בתנ"ך. או שעדיין לא נמצאו ראיות, האם יש סבירות שימצאו בעתיד?



מסלולי הנדידה המוצעים עפ"י הטקסט המקראי (שמות פרקים א'-ט"ז)

הגורסים בקיום יציאת מצרים טוענים שגם אם אין ראיות ישירות בשטח, פרטים רבים בסיפור משקפים במידה מפליאה את מציאות החיים במצרים של שלהי האלף השני לפני הספירה, התקופה שיציאת מצרים מתוארכת לה. תיאורי הווי החיים במצרים, כינויים של הפרעונים בני התקופה כ"פרעה" בלי אזכור שמם, שמות המקומות והתיאורים הגיאוגרפיים, ההתייחסות לעמים אחרים בני אותה התקופה, ועוד פרטים רבים המופיעים בתורה מעידים על היכרות גדולה של המציאות אותה היא מתארת. ולא זו בלבד, אלא הפרטים מהסוג שסופר שחיי מאות שנים מאוחר יותר, כנראה לא יכול היה לדעת.

מאזור הדלתה המזרחית של הנילוס, ארץ גושן המקראית, לא שרד ולו פפירוס אחד. המקורות הכתובים היחידים העומדים לרשותנו במקרים אלה הם כתובות חרותות במונומנטים, והללו מוקדשות בדרך כלל להודעות לאלים על הישגים מלכותיים; משמע, מונומנטים אלה רחוקים מלהיות תיעוד מלא ואמין של אירועים היסטוריים. התיעוד המצרי נעשה בידי המלכים והכוהנים, ומטרתם לא היתה תיעוד היסטורי מדויק, אלא האדרת שמם והצגתם כגיבורים בלתי מנוצחים. לדוגמא: תחותמס השלישי, שהדיח את המלכה חתשפסות, פתח במפעל של מחיקת כל זכר לה, לפסליה ולהישגיה. רעמסס השני השיג לכל היותר תיקו במלחמה נגד החיתים בקרב קדש (שנת 1274 לפנה"ס), ואיבד את שליטתו בשטחי ממלכת האמורים בלבנון ובסוריה, אבל בכתבי הפרעונים מתואר הקרב כניצחון מצרי אדיר - כאשר ההפך הגמור מתואר בכתבי המלך החיתי. אם עם גדול ששלט בארץ מצרים הוזכר בכל כתביהם פעם אחת ויחידה - מדוע שיטרו הפרעונים המצריים להזכיר פרק כל כך אפל בתולדותיהם, כמו יציאת מצרים? מדובר בכישלון מוחץ של כוח האימפריה, שבו עם של עבדים הצליח לברוח מארצם ביד רמה, לאחר ששמו ללעג את פרעה ונמלטו עם כלי הכסף והזהב שנטלו מהם שלא על מנת להחזיר!

לא מדובר רק על כשלונו של פרעה מסוים, אלא על מה שנתפס כמפלתם של אלוהי מצרים, שלא הצליחו להציל את ממלכתם מפני אלוהי ישראל. סביר להניח שהכוהנים עשו הכל כדי למחוק את העדות להפסדם.

היעדר עדות ארכיאולוגית?

הארכיאולוגיה מתמקדת באתרים של התיישבות ובנייה; הרבה יותר קשה לאתר ממצאים ארכאולוגיים של נוודים. השאלה האם היעדר ראיות הינו ראיה להיעדר.

מהמאה ה-19 ניסו נוסעים וחוקרים שתרו בחצי האי סיני למצוא את נתיב הנודדים של בני ישראל ואת תחנות המסע. עפ"י המקומות שנזכרו במקרא בפרשת מסעי הוצעו שני נתיבי מסע העיקריים: הנתיב הצפוני, העובר בדרך הים שבצפון סיני והנתיב הדרומי העובר באזור ההר הגבוה שבדרום סיני. עפ"י המסופר חנו בני ישראל ב-42 מקומות "ויסעו מ... ויחנו ב..." עד כה לא נמצאו בנתיבים המוצעים ובמקומות שהוזכרו בספר במדבר שרידי

יציאת מצריים - המשך 2

המצריים להנציח רק ניצחונות והצלחות ולמחוק תבוסות ומפלות. עפ"י גרסה זו ניסו המצרים בני אותה התקופה להשכיח את זכר יציאת מצרים, אך אין זה אומר שהאירוע לא היה. מאידך בעיניים מדעיות, יש סיבות רבות לפקפק באמינותו ההיסטורית של הסיפור. אין ממצאים ארכאולוגיים המעידים על יציאת מצרים ונדודי נודדים במדבר. בכל התעודות הכתובות ממצרים העתיקה אין שום אזכור מפורש של עבדים עברים או ישראלים, ודאי לא של הדמויות משה ואהרון, להוציא את כתובת ניצחון של פרעה מֶרְנֶפְתַּח משנת 1206 לפנה"ס. בכתובת זו מונה פרעה עמים שהביס במהלך מסע מלחמה "ישראל הושם, אין לו זרע".

בתמונה: אסטלת ניצחון מצרית של פרעה מרנפתח, בנו של רעמסס השני, בשובו מאחד ממסעות הכיבוש שלו בשנת 1208–1209 לפנה"ס. את שמה "מצבת ישראל" קיבלה המצבה מתוך תיאור קצר של מסע בכנען ובחתי, ובו אזכור השם אי-סי-רי-אר, שזוהה על ידי החוקרים כ"ישראל", שכן בכתב המצרי אין הבחנה בין ר ובין ל. אם הזיהוי נכון, זהו האזכור החוץ מקראי הקדום ביותר לשם זה.

אולי ניתן לסכם בדבריו של הארכיאולוג זוכה פרס ישראל פרופ' עמיחי מזר: "פרשנות הנתונים הארכיאולוגיים והקשר שלהם לטקסט המקראי היא לא-פעם עניין של שיפוט סובייקטיבי ... המושפע מהערכים שהחוקר דוגל בהם, מאמונותיו, מהאידיאולוגיה שלו ומגישתו לנתונים".

גילה אלון

חציית ים סוף, פרסקו מאת אניולו ברונזינו, פאלאצו וקינו, פירנצה

יש שטוענים שגודל האוכלוסייה המצרית הכתוב במקרא מופרך. לפי אומדנים שונים כמות הגברים במצרים העתיקה לא הייתה הרבה יותר משישים ריבוא, טענה שלכאורה סותרת הקביעה המקראית שששים ריבוא גברים יצאו ממצרים. אולם הנתונים לגבי גודל האוכלוסייה במצרים מבוססים על השערות בלבד והם יכולים לתת אומדן בלבד. קשה מאוד להעריך גודל אוכלוסייה עפ"י טקסטים עתיקים, האומדן נעשה עפ"י כתובות מקברי פרעונים וממקדשים שסיפקו מידע על מספר העובדים שהועסקו בפרויקטים של הבנייה. רשימות

עתיקות ששרדו, כמו פפירוס Harris (פפירוס מתקופת שלטונו של רעמסס השלישי המתוארך לתקופת שלטונו של רעמסס השלישי 1186 – 1155 לפנה"ס) המספק מידע על הכלכלה של מצרים העתיקה, על מערכת המיסוי והתרומות, על חיי היום-יום ועל פולחני האלים.

התומכים באמינות הסיפור מסכימים אמנם שאין אזכורים ליציאת מצרים במקורות מצריים של אותה תקופה, אבל היא מוזכרת במקורות מצריים מאוחרים. העדר האזכורים הישירים הם על רקע מיעוט הממצאים הכתובים ומגמתם של המתעדים



פרח החודש – שרה'ה אורן

גדולתם של קטנים - האזוב

בעל סגולות חיטוי. בסוף האביב פורח האזוב במקבץ פרחים לבנבנים קטנים. האזוב שייך למשפחת השפתניים (Lamiaceae), שרבים מצמחיה 'מתמחים' בשמנים אתריים המשמשים למטרות שונות. הצתרה, הצתרנית והקורנית, בעלי ריח דומה ומהווים תחליף לאזוב.

האזוב מוזכר במקרא בליל היציאה ממצרים, בו כל משפחה נדרשה להכין שה למאכל ולפני צלייתו באש לטבול בדמו 'אגודת אזוב' ולסמן בעזרתה את פתחי הבתים. סימון זה בודד את בתי בני ישראל לקראת מכת בכורות: "וַיִּשְׁחֹטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֶרְבִים וּלְקַחוּ מִן הַדָּם וְנָתְנוּ עַל שְׁתֵי הַמְּזוֹזֹת וְעַל הַמִּשְׁקוֹף" (שמות י"ב ו). משימה זו מבטלת את האפשרות להשתמש בטבח הנמור, שלא ניתן להכין ממנו אגודה: "וּלְקַחְתֶּם אֶגְדַּת אֲזוֹב וְטַבַּלְתֶּם בָּדָם" (שמות י"ב כ"ב). רש"י מסביר בפסוק זה את האזוב כ- "מין ירק שיש לו גבעולין" ואף מספק הגדרה ל'אגודה': "ג' קלחין קרוין אגודה".

סגולתו לעמוד בתנאים קשים של בית גידול סלעי, קומתו הנמוכה יחסית ו'יכולת הנתינה' השופעת שלו, הפכו את האזוב לסמל של צניעות, ענווה והסתפקות במועט. ואולי לכך התכוון הכתוב בציווי לבני ישראל להשתמש דווקא באזוב "כמברשת" לסימון פתחי הבתים בדם לפני מכת בכורות.

ספר דברים מתאר את הדרך שעשו בני ישראל ארבעים שנה במדבר כשהקדוש ברוך הוא מגן עליהם ומספק צרכיהם, וכן מתאר את הארץ הטובה שהם אמורים לרשת, בתנאי שהעם יקפיד על מילוי החוקים והמצוות ולא ילך אחר אמונה זרה. בין השאר, מבטא הכתוב את תחושת ההצלחה של בני ישראל הצועדים בבטחה שלב אחר שלב, ומעלה חשש לתחושה התעלות וגאווה שתיווצר בקרב בני העם שתובן כהצלחה של העם עצמו, תוך התעלמות מכוחו ועזרתו של האל: "וְאִמְרַתְּ בְּלִבְבְּךָ כֹּחִי וְעַצְמִי יְדִי עָשָׂה לִי אֵת הַחֵיל הַזֶּה וְזָכַרְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי

אזוב מצוי *syriaca: Origanum syriacum*
 ערבית: *زعتار* [Majorana](#)

"וַיְדַבֵּר עַל הָעֲצִים מִן הָאֶרֶץ אֲשֶׁר בְּלִבְנוֹן וְעַד הָאֲזוֹב אֲשֶׁר יֵצֵא בְּקִיר" (מלכים א ה' י"ג), כך מתוארת, בין השאר, חכמתו של שלמה המלך, הבאה, כנראה, לידי ביטוי גם בהתמצאות בתחום הצומח. מדוע האזוב יוצא מן 'הקיר' על פי הפסוק? ומה הביא את יוסי גמזו לכתוב בפזמון לשירו המרגש 'הכותל' את המילים:

הכותל - אזוב ועצבת,

הכותל - עופרת ודם.

יש אנשים עם לב של אבן,

יש אבנים עם לב אדם.

(מתוך: הכותל / מילים: יוסי גמזו)

הצמדתו של האזוב אל 'הקיר' יצרה משך דורות טעות שקשרה את האזוב אל הפקב - צמח קדום בשלב התפתחות הצמחים בעולם, נמוך מאוד וצפוף כעין דשא, חסר רקמות הובלה, הזקוק לתנאי לחות לצורך קיום תהליכי חיים והפרייה. סלעים וקירות לחים מהווים בית גידול נוח למענו והוא צמח פעיל בעיקר בימות החורף. אנחנו נכיר את האזוב המצוי, צמח סלעים הגדל בסביבות מודיעין וכן בחלקים אחרים בארץ.

נראה כי מקור הטעות היא במילה 'קיר', אלא שקריאה נכונה תוך ניסיון להבין את העולם הקדום, תבהיר כי סלע הוא מקור כל קיר קדום: מן הסלע חצבו חלקים, אותם סתתו לתבנית לבנה מוכרת.

האזוב המצוי, הינו צמח סלעים אופייני, הנהנה מבית גידול עתיר גיר וחומרי סידן, הצומח לגובה של כ-40 ס"מ. צורת העלים עגלגלה, גודל העלים בקיץ קטן בהשוואה לעלים בחורף בשל מחסור במים. על פני העלים מצויות שערות בלוטיות המכילות שמן אתרי, המעניק לאזוב את ריחו האופייני וכן את סגולת הטעם וחומרי הרפואה שבו. שמן אתרי ייחודי זה משתחרר כאשר כותשים או ממוללים את העלים, והוא משמש כתבלין וכן כתרופה, בהיותו

האזוב - המשך

הוא הנתן לך כח לעשות חיל למען הקים את בריתו
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם בְּיוֹם הַזֶּה" (דברים ח י"ז-י"ח).

יתכן ושימוש באגודת אזוב לסימון הבתים במכה
העשירית והחזקה מכולם בא לומר לעם בעזרת
האזוב מסר דומה; הנה חזיתם כבר באותות
ומופתים, בתשע מתוך עשר מכות שניחתו על
מצרים מלבד בתי ישראל. הנה מגיעה העשירית
ולאחריה יתרחשו ניסים נוספים כמו יַחַץ וְיָם-סוּף.
בדיוק בשלב זה, מצווה כל משפחה לאחוז באגודת
אזוב, לחוש את ריחה המיוחד ולהטמיע את תכונות
הענוה והצניעות, ולדעת היטב את מקומה בתהליך
העצום המתחולל לנגד עיניהם ולהפנים את כוחו
הייחודי של האל המחולל כל אלה: "וַיִּצְאֵנוּ ה'
מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה" (דברים כ"ו ח).

לא ניכנס לדין בענייני אמונה, אולם כדאי וחשוב
לקחת מן האזוב את הסמליות הבולטת שלו של
צניעות, ענוה, יכולת עמידה בתנאים קשוחים של
בית גידול סלעי ולמרות הכל את יכולת הנתינה של
חומרים חשובים. אולי לתכונות אלה התכוון
המשורר אבנר טריינין.

הִנֵּשׁ תִּקְוָה לְקִיר ?
וְאִם בְּאֲזוֹב יִתְשָׂאוּהוּ –
בְּדָם עַל הַסֶּף יִטְבְּלוּהוּ
וְאֵל הַמִּשְׁקוֹף יִגְיֵעוּהוּ –
הִיֵּצֵא בּוֹ בְּבִקְרֵי אִישׁ
כְּצֵאת הָאֲזוֹב בְּקִיר ?

אבנר טריינין, אזובי קיר: שירים,
הקיבוץ המאוחד, תשי"ז, עמ' 16

שרה'ה אורן

אולי צריך לתת לזה עוד זמן

שירה: אריק איינשטיין
מילים: אריק איינשטיין לחן: יצחק קלפטר

החיים עוד לא חזרו למסלולם,
הפצעים עדיין לא הגלידו,
אולי זה יישאר כבר לעולם,
אולי צריך לתת לזה עוד זמן
מה יהיה ימים יגידו
אולי צריך לתת לזה עוד זמן.

השמש הגדולה מופיעה תמיד בזמן
הגשמים גם הם בסדר, יורדים הם בעיתם
עולם כמנהגו נוהג שוקק בעצלתיים
אבל משהו בלב זועק אל השמיים

החיים עוד לא חזרו למסלולם,
הפצעים עדיין לא הגלידו,
אולי זה יישאר כבר לעולם,
אולי צריך לתת לזה עוד זמן
מה יהיה ימים יגידו
אולי צריך לתת לזה עוד זמן.

יום אחד ראינו אור בקצה המנהרה
נקודה קטנה זוהרת מאירה באש קטנה
התקרבו לאיטנו מסרבים להאמין,
מלאכים עמדו בפתח שרים אשרי המאמין



טיול – דליה ספקטור צפון ים המלח

נסענו לראות גרפיטי בגלריה מינוס 430 ראינו ציורי גרפיטי מדהימים ציירים, באזור שהיה מוזנח שנים, עם מגורי המתיישבים הראשונים- כורים שעבדו במקום ואחריהם חיילים ירדנים. מיזם חידוש המקום ביוזמת שלושה קיבוצים. בין הציורים, כתובית ים המלח בעברית וערבית.

אח"כ נסענו ודיברנו על ים המלח והנסיגה של ים המלח בשנים האחרונות בגלל החום, כריית האשלג וסכר דגניה. ומשם ללינה בקיבוץ קליה.

הקיבוץ עצמו עורר בי התפעלות ביכולת לתחזק צמחיה עשירה ופורחת המותאמת לתנאי המדבר.

למחרת נסענו לעין פשחה או בשמה העברי עיינות צוקים. מקום יפה, מים זורמים ומקום מטופח.



טיול מרתק בחבל ארץ שלא יודעת כמה מגיעים אליו, פרט לאוהבי הנוף המדברי.



השתתפתי בטיול מעניין לצפון ים המלח. אזור שטיילתי בו לפני שנים, בהיותי תושבת ערד. נקרתה הזדמנות לחזור ולטייל באזור מעניין. משתפת בנקודות הביקור, במסגרת

"מפגשים ונהנים" של היזם רפי כהן ובהדרכת דויד קוטאק.

הבוקר התחלנו את הטיול במוזיאון השומרונים הטוב, הכרנו את הפסיפסים של הדתות השונות ודיברנו על משל השומרונים הטוב. הכרנו את פסיפס של דוד המלך, ובית הכנסת ביריחו הכנסייה והפסיפסים שלה והמבנה האופייני לבזליקה, בתי הכנסת וחדרי העמים השונים. צפינו בעבודת יוצר הפסיפסים.

קבלנו סקירה על מדבר יהודה, נסענו לכיוון מרפסת ים המלח לתצפית מדהימה ליריחו ולסביבה המדברית בה היא שוכנת. שמענו על חריטון, ג'ורג הקדוש וסבאס, בליווי הסבר על הנוף המדהים שנגלה לעינינו, לפני כן עברנו במצפה יריחו ודיברנו על הישוב. המשכנו לקאסר אל יהוד, שמענו על חשיבות המקום, ליהודים, למוסלמים ולנוצרים. ירדנו אל החלק הישראלי כשלצידו עם הפרדה קלילה בינינו לבין הצד הירדני, בו מתנוסס הדגל הירדני.



ראינו את ארץ המנזרים, הקפלה הפרנציסקנית והמנזר היוני ודיברנו על הטמפלרים ותקופת הצלבנים וקאסר אל יהוד.

סקרנו את המנזרים באזור ירדן המנזר הרוסי, רומני אתיופי וקופטי.

המשכנו לסיור מקיף בדיר חג'לה, הפסיפסים הביזנטיים, גרסימוס, האריה, החמורים וכל החיות כולל התאטרון ואלכסנדר מוקדון, משם נסענו לנשנש בלדו.

מה יהיה? מבט אל העתיד מאת: ד"ר יאיר

הפעם: על בינה מלאכותית

א. עשרה אחוזים מהחברות צפויות לייצר תוכן עם כלי בינה כבר בשנה הקרובה. בינה מלאכותית כבר יודעת לכתוב קוד תוכנה ויכולת זו עוד תתפתח. הצורך להשתלט על כמויות המידע הגדולות יחייב חברות להיעזר בכלים כאלה שיפשטו את הטיפול הנדרש ויזרזו אותו. מפתחי תוכנה יעזרו בתוכנות בינה מלאכותית כדי ליעל את עבודתם.

ב. רבע מהחברות צפויות לדווח למועצות המנהלים שלהן על הטמעת כלי בינה בפעילותן ועל הדרכים לקלוט אותן ולהגדיל את האמון בהן. אחד הזרזים יהיה הצורך הגובר בהתמודדות מתמדת עם איומי סייבר וסיכונים אחרים לחברה..

ג. קמעונאים בתחום הבריאות למשל צפויים לצמצם לפחות ברבע את הזמן הנדרש לטפל בלקוחות. אופטימיזציה הלוקחת בחשבון פרמטרים כמו מיקום, זמינות, כיסוי ביטוחי ועוד תאפשר יתר אמינות ויעילות כמו גם חסכון בעלויות ומשאבים. התפתחות דומה צפויה בתחומי קמעונאות אחרים.

הבינה המלאכותית, כעוזרת ומסייעת, תקנה לה אחיזה והשפעה על תחומים חשובים כולל:

א. משפט-כלי בינה יסייעו לעורכי דין ומשפטנים בניסוח הסכמים, הפקת לקחים מפסקי דין קודמים, השוואה בין חוקות וחוקים במדינות שונות וכו'.

ב. חינוך- חינוך בעזרת בינה מלאכותית יוכל להיות מותאם לרמת התלמיד ויכולותיו. מורים יוכלו להתמקד יותר בהקניית תובנות ויכולת ניתוח כאשר הבינה תסייע בהקניית המידע.

ג. בטחון- מערכות הנשק העתידיות תהיינה רוויות בינה שעשויה לשחרר בני אנוש ממעורבות בלתי נדרשת בשדה הקרב, לחסוך בנפגעים וחיי אדם ולצמצם למינימום. המודיעין יהיה מדויק יותר, אמין יותר, מהיר יותר וכך גם התגובות לאירועים.

ד. בריאות- כלי בינה עשויים להיות כלי עזר חשוב לרופאים בכל מה שקשור לאבחון וניתוח מידע. היכולת של כלים אלה להפיק בזמן קצר מסקנות ממידע רב תיעל את עבודת הרופא

לאחרונה נחשפנו לתוכנת הבינה המלאכותית ChatGPT וחלקינו אף ניסה אותה הלכה למעשה ובדק את יכולותיה. אתה שואל שאלה ומקבל מיד תשובה מפורטת שחוסכת לך את הצורך לשוטט ברחבי הרשת, לגלוש באתרים וללקט את המידע בעצמך. יש שהתשובות שתקבל טובות ועונות על בקשתך ויש מקרים בהם המערכת טועה או לא יודעת להשיב. המערכת תשתפר עם הזמן, יקומו לה מתחרות ונראה שבעתיד הקרוב הבינה תשרת אותנו היטב, עידן גוגל יחלוף מן העולם, או לפחות יצמצם ויחלף בבינות החדשות. לטוב או לרע ChatGPT הפכה את הבינה המלאכותית נוכחת והכל מעלים על נס את יכולותיה הנוכחיות והעתידיות. נשאלת השאלה לאן פניה של הבינה? מה עוד צפוי לנו?

אנו מבחינים בשלשה סוגים של בינה מלאכותית:

1. בינה מלאכותית צרה או חלשה (Artificial Narrow Intelligence- ANI) - זוהי בינה חלשה מבינת אנוש ופעולתה ומטרותיה נקבעים ונשלטים על ידי בני אנוש. המערכות הקיימות של בינה הן כאלה כולל כמובן ChatGPT.

2. בינה מלאכותית חזקה או כללית- (Artificial General Intelligence- AGI) זו בינה מלאכותית שמשותווה או אפילו עולה על בינת בני אנוש אך פעולתה ומטרותיה נקבעים ונשלטים על ידי בני אנוש. בינה כזו אינה עוד בנמצא אך לשם המחקר מתקדם.

3. סופר בינה מלאכותית (Artificial Super Intelligence- ASI) ועצמאית שלא נשלטת על ידי בני אנוש. למעשה זו בינה כללית חזקה שיצאה משליטה. זהו אחד מהסיכונים שעליו התריעו ומתריעים מובילי דעה בתחום כולל איילון מאסק, ביל גייטס, סטיב הוקינג ואחרים.

כך או כך בעוד הבינות החזקות הכלליות אינן בהישג יד והתממשותן מוטלת בספק, אם בכלל, הבינה המלאכותית הצרה כבר איתנו והיא הושקה בארץ רשמית לפני כשנה, בבית מיקרוסופט החדש בהרצליה. נפלאות הכלי ושימושיו הוצגו למבחר משתמשים פוטנציאליים כמו גם ההתפתחויות העתידיות בתחום. הנה כמה הישגים שניתן להציג:

בינה מלאכותית - המשך

ותגדיל את אמינותו. כלים אלה גם יסייעו בתהליכי פיתוח של תרופות ומנים רפואיים אחרים.

ה. אמנות כולל ציור, פיסול, מוסיקה וכדומה- כלי בינה כבר הוכיחו יכולת בתחומים כאלה ואנו רק בתחילת הדרך.

הדגש בשלב זה הוא על התרומה הגדולה של כלים אלה בסיוע וייעול העבודה ולא בהחלפת כח העבודה. (בלשון המפתחים (co-pilot)). העבודה "השחורה" תעשה ברובה על ידי כלי בינה מלאכותית בעוד היוזמה והיצירתיות הם נחלת בני אנוש. הסיכונים אינם נעלמים מעיני המפתחים אבל אלה אמורים להימנע או להצטמצם על ידי מערכות בקרה ותקנות אתיות מתאימות.

אנו בעיצומה של מהפיכה. כשהיא תושלם בשנים הקרובות לא נוכל לדמיין תחום שאינו עושה שימוש בכלי בינה מלאכותית כפי שכיום אין חברה שלא עושה שימוש במחשבים ובאינטרנט.

**מודה אני**

זהבה חן-טוריאלי: כתבתי והלחנתי את השיר לפני חמש שנים בעקבות פטירתו של אחייני האהוב ממחלה קשה. היה לי קשר מיוחד איתו. במקביל להחמרת מצבו חליתי בעצמי. כך שעברנו טלטלות ריגשיות והשיר הזה שיקף למעשה את החשיבה האופטימית של יותם אחייני ושלי.

שירן שחר בורק היא הזמרת שמלווה אותי בהרצאות. כישרונית מאוד וכשקראה את הטקסט התחברה אליו והלחינה אותו ברגש רב.

מודה אני

מילים: זהבה חן-טוריאלי
לחן עיבוד וביצוע שירן שחר בורק

בְּיָמִים שְׂמֵחִים**בְּיָמִים סוֹעֵרִים****מוֹדָה אֲנִי****עַל מָה שָׁאֲנִי****וְעַל מָה שְׂאֲתֶם****כְּלַכֶּם מִסְבִּיבִי****מוֹדָה אֲנִי, מוֹדָה אֲנִי, מוֹדָה אֲנִי.****עַל הַשְּׂמֵשׁ, הַיָּרֵחַ,****הַפּוֹכְבִּים בַּשָּׁמַיִם****וּבְנֵי הָאָנוּשׁ****הַמְאִירִים אֶת חַיֵּי****בְּכָל יוֹם מִחֲדָשׁ,****עַל הַיְכָלֵת לְנִשְׁמָה****לְהַרְגִישׁ וּלְבַחֵן,****לְהַשְׁמִיעַ וּלְהַשְׁמַע****לְהַאֲזִין לְקוֹלוֹת הַטֶּבַע****וּלְחוּשׁ אֶהְבֶּה.****יֵשׁ רַק דֶּרֶךְ אַחַת****לְסוּף לְעוֹלָם****וּלְרְאוֹת אֶת הַטּוֹב,****בְּמִי שְׂחֲשׂוּב,****יְקַר וְאֶהוּב.****לְמַצוֹת אֶת הַזְּמַן****הַחַיִּים הֵם עֹקֶשׁוּ.****לחן, עיבוד וביצוע, שירן שחר-בורק****אפשר לשמע את השיר בקישור**

<https://www.youtube.com/watch?v=aYZYcY9QN6k>

משלוח מנות

עוד נמשכת השרשרת - רשימה חלקית



נעמי ויוסי סיוון הביאו
לאתי ירמיהו



אתי ירמיהו הביאה
ליונתן וליאורה

יונתן וליאורה הביאו
לתמי ואביעד בן יצחק



תמי בן יצחק
הביאה לסיימה סנפי



סיימה סנפי הביאה
לשוש מזרחי

קהילת רעים
קהילה חילונית במכבים רעות

חברות וחברים יקרים - משנכנס אדר מרבים
בשמחה - ונתינה.

לאור ההצלחה בשנים הקודמות
אנו מזמינות אתכם לפעילות פותחת לבבות
ומקרבת.

משלוח מנות אישי תוצרת בית.
שיחולק ב 21-27 למרץ
משלוח המנות יכיל אחד מהבאים:
מרק, פשטידה או סלט.
המעוניינים לקחת חלק בפעילות מוזמנים
למלא את הטופס המצורף עד 6/3

לשאלות
נורית - 0547940926
ירדנה - 0522644261



ערטל
רילסקי
הביאה לחיה
ישפה



חיה ישפה
הביאה לרחל
יוסי וונש
רחל ויוסי וונש
הביאו לנעמי
יוסי סיוון

משלוח מנות – המשך



אקלה הביאה לדולי



שוש מזרחי הביאה לירדנה פיינמסר



דולי הביאה לאתי קול



ירדנה פיינמסר הביאה לגילה דגן

גילה דגן הביאה לאורית אלמוג



אתי קול הביאה לשוש לבנת



אורית אלמוג הביאה לנירה וישראל בן ישראל

נירה וישראל הביאו לציפי ודיוד קרייזלמן

רון בן-יעקב הביא לסולי ומוריס בוגנים
סולי ומוריס בוגנים הביאו לגילה וקובי אלון
גילה וקובי אלון הביאו לערטל וזאביק רילסקי
ערטל הביא ל...חזור להתחלה



ציפי ודוד הביאו הביאו לאיה וציקי אוד



איה וציקי הביאו למיכל ואייל ישפה אייל ומיכל הביאו לאקלה



זה היה בחודש אדר ב'

ה' אדר ב' תשפ"ד קבלת שבת 15.03.2024



אייל ישפה: הפעם הצטרפו אלינו שתי תורמות לקהילה מקהילת בית ישראל מסן-דייגו שבקליפורניה, הרבה **ארלין ברנשטיין** וד"ר **אנט וולרטי**, ובן זוגה של אנט, פרופסור **יצחק תור**.



צילום ירדנה פיינמסר.

שלושתם התרשמו מאוד מאוסף קטעי הקריאה והשירה העשיר בו אנו משתמשים, וביקשו להודות על הזכות להשתתף בקבלת השבת.

בקבלת השבת דנו בתפקידה של האומנות והיצירה בעם היהודי. ראינו עד כמה היא מוערכת כבר במקרא. קיימנו שיח על יצירות אמנות נשגבות בהן חזינו ועל התחושות שהן עוררו בנו.



צילום: יוסי וונש

א' אדר ב' תשפ"ד קפה רעים 11.03.24



פגשים לקפה וקלמנטיות, מפגש לא פורמלי ושיח פתוח על דא ועל הא, בכיף.



ב' אדר ב' תשפ"ד - 12.03.2024 במה מאמינים יהודים חילוניים



מפגש מספר 6

חיי הרוח של האדם החילוני בטקסי חגים ובטקסי חיים - מרצה הרבה **שלומית מאיר** ביטויים של אורח החיים החילונים בחגים ומועדים יהודיים ובאירועים משפחתיים.

זה היה בחודש אדר ב' – המשך 1

"ג אדר ב' פ"ד מגילת אסתר 23.03.2024



"א אדר ב' תולד' הזמר העברי 19.3.2024

תאריכי הקורס	
שנות ה-20 'הקומקום והמטאטא'	28/11/23
שנות ה-30 'המשוררים הלאומיים'	26/12/23
שנות ה-40 'הצ'יבטרון'	09/01/24
שנות ה-50 'בצל ירוק'	20/02/24
שנות ה-60 'אשר הירקון'	5/03/24
שנות ה-70 'תרועת הפסטיבלים'	19/3/24

מפגש שישי ואחרון עם **נעם גיל-אור** שנות ה-70 תרועת הפסטיבלים

"ב אדר ב' פ"ד קבלת שבת 22.03.2024



צילם אייל ישפה

גילה אלון: המצב הייחודי של שנת תשפ"ד בעקבות ה-7/10 העלתה שאלה נוקבת לגבי ציון (כמובן לא חגיגה) (אירוע לפורים. אם לט"ו בשבט היה אפשר להדביק את נושא התקומה, חשבנו שפורים צריך לעבור ללא שום אירוע. וכמו שרון כתב "משלוח מנות זה הדבר המקסימלי שאולי יש לעשות בפורים זה"

בכל זאת התקבלה החלטה להתאסף ולבנות תוכנית שמדגישה את הצדדים העצובים של החג.



" לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זה עשה." (קהלת ב', ב')

פורים מהולל בעצב רב, וקשה לציין אירוע שמח כפורים בעת מלחמה.

לאחר דיונים קבענו שהנושא יהיה מסכות. בעזרתן אולי נציין את "ונהפוך הוא" שינוי תפקידים ומוסכמות בחיינו. מה שמשך את תשומת ליבנו היו שתי מסכות של שני ראשי שבט אפריקאי האחת מסכה של ראש השלום והשנייה ראש המלחמה, כאשר ה-7 באוקטובר לא ענה על אף אחד מהתפקידים של 2 מסכות אלו.

ההתחפשות כדרך להשגת מטרה מצוייה כבר במקרא. נילי הזכירה את גנבת הבכורה על ידי יעקב אשר לבש את בגדי עשיו שריח השדה שולט בהם,

ערטל רילסקי: השבת שלפני פורים נקראת שבת זכור ובה נקראת פרשת ויקרא.

שוחחנו מה אנו יכולים ללמוד מן הפרשה בנושא אחריות האדם שחטא בשגגה. המקרא מדגיש שעליו לקחת אחריות, להודות באשמתו ולשאת בעונש כדי לכפר על מעשיו. וככל שרמתו גבוהה יותר כך עונשו גדול יותר.

דנו בפרשנותו של אסא כשר בנושא הטעות שאנו עושים בכך שכל אויב מודרני נתפס כעמלק.

הקדשנו זמן לזכור גם את יא באדר שהיתה אחת הפעמים הראשונות בה נדרשנו כעם להתמודד עם עצב ואובדן ביחד עם חג פורים.

יוסי וונש ליווה אותנו בנגינתו וגם שיתף אותנו בפרקי אבות ואמהות, בדרך בה גידלה אותו סבתו ובבישוליה המיוחדים.

בשיח ה'משותף' זכרנו כולנו בבישולים המיוחדים בשולחן השבת שלנו ובזיכרונות שהם מעוררים בנו.

זה היה בחודש אדר ב' – המשך 2

"אם גם ראשנו שח

ועצב סוכבנו –

הבה ונתלקח

מן השמחה שָבנו....."

שיר אחר היה שושנת יעקב אין אנו יודעים מי מחברו. המילים נלקחו מפיוט ששמו "אשר הניא" שהושר בבתי כנסת אשכנזים לאחר קריאת המגילה. את המנגינה חיבר ידידיה אדמון להצגה "אסתר המלכה", מאת קדיש יהודה סילמן ב1928.

מסתבר שהלשון "שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי" מקבילה לפסוק "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות... והעיר שושן צהלה ושמחה". הפייטן מכנה את העיר שושן 'שושנת יעקב' ועם ישראל כולו הופך ל'שושנת יעקב'.

חכמים ראו את ישראל 'קְשׁוּשָׁנָה בֵּין הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת' (שה"ש ב, ב). יש הסבורים שהשושנה היא הצמח שושן צחור ולא ה rose.

הערב הסתיים בכיבוד צנוע של חברי הקהילה. ציינו את פורים עטינו לזמן קצר מסכות כשליבנו נמצא במלחמה.

אנחנו: תודה לצוות המנצח: לגילה, הדסה, שרה'לה ונילי על הפקת ערב מעשיר, מושקע, מגוון ומעניין שתאם את רוח התקופה. תודה ליוסי על ההובלה המוסיקלית. תודה לחברות וחברי הקהילה על השותפות וההשתתפות. חג פורים שמח.



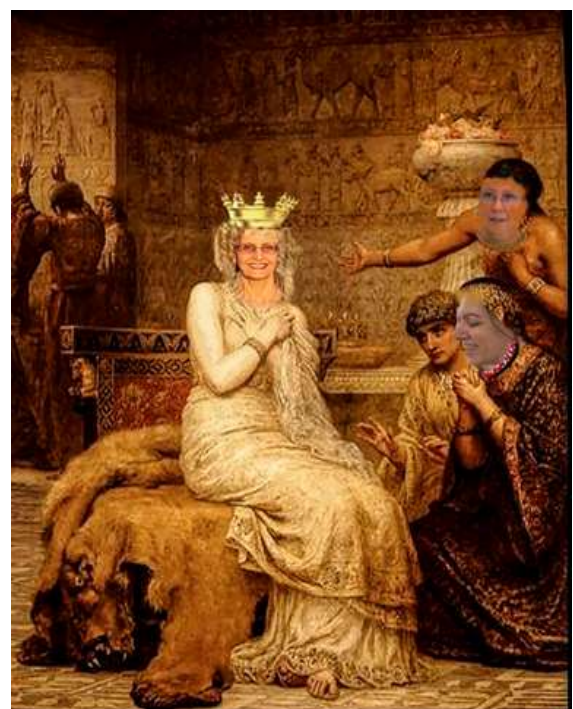
והרחיבה במעשי תמר, שיצאה למשימה מול יהודה והשיגה את מבוקשה.

ערכנו חידון למציאת סוכנים פרסיים סמויים בשפה העברית. מילים פרסיות שחדרו לשפתנו (פתגם, דת, סירוס, גנזך וזמן), והכניסו אותנו לתכנים של מגילת אסתר בלי שהותירו סימנים פרסיים.

חברי הקהילה עצמם שהעשירו את העברית במילים פרסיות הפכו לסוכנים פרסיים של הקהילה והשתתפו במשתה שערך אחשוורוש. היה מעניין לזהות מי היו הסוכנים שרקדו ושתו בנשף.



סיימנו בסיפור על אירוע הדמים במעלה העקרבים שארע יומיים לפני חג הפורים ב 17.3.1954. בעטיו נולד "שיר שמח", שחובר בעקבות מצב הרוח הנורא ששרר בעם. משה שרת שהיה באותה עת ראש ממשלה ושר החוץ, חרד למצב האומה. הוא נכנס למועדון "מילוא" וראה בחדר את זעירא ואורלנד יושבים ומדברים, מיד פנה אליהם ודרש שיחברו שיר שמח. עד שלא יסיימו לא יצאו מחדר נעול. לאחר זמן מה יצאו אורלנד וזעירא עם "שיר שמח".



י"ח אדר ב' תשפ"ד קבלת שבת 29.03.2024

זה היה בחודש אדר ב' – המשך 3



יונתן אלטר:
חזרנו לדשא שליד המקלט – איזה כיף! שרנו, ברכנו, התברכנו.

סיפרתי על פרשת צו ומכיוון שדובר שם על האש התמיד שעל המזבח, המשתתפים התבקשו לשתף על אש נרות השבת שבביתם (יש, אין, כמה נרות מדליקים). סיימנו בברכה של אייל לשלום החטופים ולא ויתרתי על שיר שלום:

אני נולדתי לשלום שרק יגיע
אני נולדתי לשלום שרק יבוא
אני נולדתי לשלום שרק יופיע
אני רוצה אני רוצה להיות כבר בו.

כ"ו אדר ב', תשפ"ד, קבלת שבת, 05.04.2024



אייל ישפה:
קבלת השבת התקיימה שוב על הדשא ברעות, ליד המקלט. פמוטי

הזכוכית הסגורים שקיבלנו במתנה מפרופסור קאמל עבדל מאלק סייעו לנרות להתמודד עם הרוח. דנו בפרשת שמיני ושתיקתו של אהרון הכהן נוכח הוצאתם להורג של בניו, נדב ואביהו, על ידי אלוהים.

הזכרנו את נוהג השתיקה שרווח בלוויית בתחילת המאה ה-20 בקיבוצים והקושי העצום שהשתיקה הזו הביאה עימה. על היווצרות הקדיש החילוני שאפשר לומר קדיש למת ולקדש את חייו, ועל היווצרות קורפוס חילוני עשיר שמאפשר לנו כיום ללוות את מתינו בלוויית חילונית מלאות בתוכן כלפי האישה/אדם שסיים/ה את מסלול חייו/ה.

בהמשך שוחחנו על משמעותה של 'קדושה' לאדם חילוני ועד כמה הקדושה ממשית עבורנו. **איתן,** כרגיל, הפליא בנגינתו והחזרה לדשא שליד המקלט נסכה בנו מעט אופטימיות.

ט"ו אדר ב' תשפ"ד שיח רעים 26.03.2024



השיח התמקד הפעם במסכות השונות שאנו עוטים. על היכולת להיות ללא מסכות ועל הצורך במסכות שונות בתנאים שונים. את המצגת ליוו תמונות מרהיבות שצילם **יוסי וונש** בפסטיבל המסכות בונציה.

מי את / יעל קלו מור

אז למי התחפשת היום ואתמול ומחר וברגע הזה למי התחפשת בבקר ובערב את מי שחקת במחזה אז למי התחפשת היום למה שצפוי למה שקבעו למה שהתפקיד מחייב למי שהתרגלת לזאת שלא הפרכת ואולי למשאלת הלב ומתי לא התחפשת ומי זכה לראות ומתי היית רק זאת שאת רוצה להיות? תשאירי לך פתח לבוא ולצאת תשאירי לך פתח למי שאת באמת

בקרוב

מפגש ה' (18/6): "בודד אני - הרב י.ד. סולובייצ'יק

מפגש ו' (2/7): "האדם מחפש משמעות - ויקטור פראנקל

ליאור טל שדה הוא מחבר הספר "מה למעלה מה למטה" (כרמל, 2022), הגיש את ההסכת "קולות של רוח" בגל"צ, ובעברו היה מנכ"ל שותף של המכון הדמוקרטי ושימש במגוון תפקידים בתוכניות מנהיגות ובבתי מדרש חילוניים ופולרליסטים. לפני שנה, ליאור הוביל אצלנו סדרת הרצאות מרתקת על חיים נחמן ביאליק.

עלות הקורס ₪450 למשתתף

(₪350 למשלמי דמי חבר)



אתר האינטרנט של קהילת רעים

האתר שלנו עבר שדרוג ואפשר לראות בו מגוון גדול מהפעילויות שלנו (עדיף לראות במחשב).

העלון נמצא גם באתר הקהילה עם כל גלריית העיתונים הקודמת.

<https://www.israeli-judaism.org.il/copy-of-%D7%94%D7%A8%D7%91%D7%A0%D7%99%D7%9D>

חודש טוב! חג פסח שמח ומשמעותי



אנו מזמינים אתכם לסדרת הרצאות נוספת עם ליאור טל שדה.

הפעם, בנושא: הגות יהודית קיומית

כשהפילוסופיה האקזיסטנציאליסטית והיהדות נפגשות. **מרצה: ליאור טל שדה**

ההגות הקיומית מבקשת לגעת בשורשי הקיום האנושי, בחווית האדם העומד מול הקבליות העולם ומחפש את דרכו. לתפיסתה מוטל על כל אחת ואחד מאתנו לכונן את דרכו בעצמו. מהי המשמעות של כל זה ומה קורה כאשר הגות זו פוגשת ביהדות? מסע הגותי בהנחיית ליאור טל שדה אל עבר החיים של כולנו.

מפגש א' (16/4): "הדרך אינה מצויה כלל" - ניטשה וסארטר

מפגש ב' (30/4): "את ליבנו נעבוד - מ.י. ברדיצ'בסקי

מפגשים ג' (21/5) וד' (4/6): פיקציה דמתקריא אלוהות - "ח. ברנר

מפגש ד' (4/6) ברנר - יהדות קיומית.

